

НАПРЯМКИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ ГАЛУЗІ

Проведено дослідження стану фармацевтичної галузі, та визначені основні складові забезпечення її економічної безпеки. Ключові слова: економічна безпека, фармацевтична галузь, напрями забезпечення економічної безпеки, реімбурсація.

Проведены исследования состояния фармацевтической отрасли, и определены основные составляющие обеспечения ее экономической безопасности. Ключевые слова: экономическая безопасность, фармацевтическая отрасль, , направления обеспечения экономической безопасности, реимбурсация.

An investigation of the pharmaceutical industry and the basic elements of its economic security. Keywords: economic security, pharmaceutical industry, areas of economic security, reimbursement.

Актуальність проблеми. Фармацевтичний ринок є потужним промисловим сектором і відноситься до однієї з найбільш прибуткових галузей економіки як в світі так і в Україні. Обсяг фармацевтичного ринку України (за цінами виробників) за підсумками січня-липня 2010 року склав 11,1 млрд. [6] грн., що на 17,5 в.п. перевищує аналогічний показник 2009 року. Проте стан фармацевтичного виробництва значно відстає від закордонного, це обумовлено недостатньою пристосованістю до нових господарських умов і нестачею інвестицій з боку уряду. Це заважає розвитку та розробці нових препаратів та змушує закуповувати препарати за кордоном що є економічно не вигідним та негативно впливає на економічну безпеку держави в цілому.

Саме тому, управління фармацевтичною галуззю повинно бути спрямоване на підвищення ефективності конкурентоспроможності, виробництва, і підвищенні економіко-технологічного потенціалу, що визначає нові підходи до організації управління економічними процесами в галузі. У комплексі цих підходів важливу роль слід відвести підтримці належного рівня економічної безпеки як обов'язковій умові досягнення економічного росту фармацевтичної галузі й національної економіки в цілому.

Адже економічна безпека є складовою економіки країни, яка забезпечує стабільність її функціонування в режимі розширеного виробництва й мінімізацію впливу зовнішніх і внутрішніх негативних факторів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Економічна безпека є предметом дослідження таких вчених, як: Ареф'єва О. , Абалкіна Л. [1], Гусев В., Пастернак-Таранушенко Г. [2], Капустін Н., Козаченко А., а також ряд вчених економістів фахівців в області розвитку фармацевтичної галузі: Андріанова Т.[5], Соболева С. , Усенко В. [3], Мошкова Л. [4]. та інші. Однак проблема розробки напрямків забезпечення економічної безпеки залишається невирішеною.

Загальна мета. Аналіз визначення напрямів забезпечення економічної безпеки підприємств фармацевтичної галузі.

Викладення основного матеріалу. Фармацевтична галузь є складним елементом в структурі економіки країни, яка поєднує в собі ринкові механізми які включають в себе виробництво лікарських засобів і виробів медичного призначення, оптову і роздрібну торгівлю, спеціалізоване зберігання і розподіл (дистрибуцію) за допомогою налагодженої збутової мережі (аптеки, аптечні пункти тощо) а також виконання соціальної функції в сфері забезпечення населення лікарськими засобами, реалізуючи право кожного громадянина на одержання медичної допомоги й лікарських препаратів.

Українська фармацевтична промисловість виробляє близько 1400 із 3000 препаратів, що продаються в Україні. На фармацевтичному ринку сьогодні наявна продукція понад 300 виробників з країн далекого зарубіжжя, країн СНД і Балтії, а також 160 вітчизняних виробників, серед яких 22 виробники, що займалися виробництвом лікарських засобів ще за часів Радянського Союзу.

Оптова ланка фармацевтичного ринку представлена дистриб'юторами 3-х рівнів: національні дистриб'ютори (5 підприємств), що здійснюють свою діяльність по всій території країни; міжрегіональні дистриб'ютори (великих – 25 і середніх – 250 підприємств), що діють у двох і більше регіонах; регіональні постачальники, що діють в межах певного регіону, області. Реалізація фармацевтичного товару населенню здійснюється роздрібною ланкою (аптекама - 22000, роздрібна мережа — 37000), які представлені аптеками, аптечними пунктами та магазинами. [3]

Основна мета фармацевтичного ринку – задоволення потреб населення і лікувально-профілактичних установ фармацевтичними товарами. При цьому фармацевтичний ринок - є невід'ємна частина системи охорони здоров'я, без якої не може бути повною мірою надана лікарська допомога населенню, тобто фармацевтичний ринок лежить в основі системи лікарського забезпечення.

Сучасний стан системи лікарського забезпечення України - відкрита динамічна система, яка залежить від безлічі різноманітних факторів, основними з яких є доступність і якість лікарських засобів.[5]

В умовах жорсткої ринкової конкуренції дуже важливе значення відіграє економічна безпека всіх суб'єктів підприємницької та інших видів діяльності в рамках фармацевтичної галузі.

Економічна безпека організації — це такий стан корпоративних ресурсів (капіталу, персоналу, інформації і технології, техніки та устаткування, прав) і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективно їхнє використання для стабільного функціонування та динамічного науково-технічного й соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім загрозам. [2]

Необхідність постійного дотримання умов забезпечення економічної безпеки зумовлюється об'єктивно наявним для кожного суб'єкта

господарювання завданням забезпечення стабільності функціонування та досягнення головних цілей своєї діяльності. Головний напрям економічної безпеки фармацевтичної галузі є визначеність ефективного менеджменту у напрямку забезпечення економічної безпеки від можливих загроз і ліквідування наслідків окремих негативних складових зовнішнього і внутрішнього середовища. [1]

Джерела негативного впливу на економічну безпеку є :

- Свідомі чи несвідомі дії окремих посадових осіб і суб'єктів господарювання (органів державної влади, міжнародних організацій, підприємств (організацій), конкурентів.
- Збіг об'єктивних обставин (стан фінансової кон'юнктури на ринках даного підприємства, наукові відкриття та технологічні розробки, форс-мажорні обставини, тощо).

Залежно від суб'єктної обумовленості негативні впливи на економічну безпеку можуть мати об'єктивний і суб'єктивний характер. Об'єктивними вважаються такі негативні впливи, які виникають не з волі конкретного підприємства або його окремих працівників. Суб'єктивні впливи мають місце внаслідок неефективної роботи підприємства в цілому або окремих його працівників (передовсім керівників і функціональних менеджерів).[4]

Але незважаючи на активну політику керівництва фармацевтичної галузі й прийняття ряду ефективних заходів по усуненню негативних тенденцій, проблема забезпечення стійкого розвитку фармацевтичної галузі зберігається. У зв'язку із цим, слід розглянути послідовну розробку напрямків визначення економічної безпеки підприємства:

Рис. 1 Послідовність визначення напрямків забезпечення економічної безпеки підприємства.

Розроблення напрямів забезпечення економічної безпеки фармацевтичної галузі повинно враховувати зовнішні та внутрішні загрози економічної безпеки, які створюють небезпеку життєво важливим економічним інтересам громадян, суспільства та країн. Реалізація цих напрямів повинна здійснюватись через систему елементів (аспектів) економічної безпеки галуззі, яка вміщує в себе:

- фінансовий аспект, пов'язаний з розладом фінансів держави, місцевого самоврядування та приватних підприємницьких структур; втратою внутрішньої та зовнішньої платоспроможності; загрозою банкрутства; послабленням контролю у сфері розрахунків між економічними агентами; загостренням кризи платіжної системи; нерозвиненістю фондового ринку; домінуванням не грошових відносин в економіці; перетіканням національного капіталу за кордон; втратою довіри населення до національної грошової одиниці та фінансових інституцій і таким іншим;

- енергетичну безпеку, що характеризується домінуванням енергоємних галузей економіки в різних країнах світу; нестачею енергетичних ресурсів;

- соціальні і трудові ресурсні аспекти, а саме — зменшення кількості населення; міграційні процеси; погіршення рівня життєдіяльності людини; зниження довіри населення до національного виробника ліків;

- продовольчу безпеку, що характеризує рівень забезпечення належної якості продукції; контрабанди продовольства; інвестиції в фармацевтичну галузь тощо;

- екологічні та техногенні аспекти: виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру; розвиток еколого-кризової медицини; створення іноземних екологічно небезпечних підприємств таке інше;

- науково-технологічний аспект, що є: втрата кадрового наукового потенціалу; відхід від наукової і фахової діяльності, старіння наукових та інженерно-технічних кадрів, зниження рівня підготовки фахівців, безпрецедентне зростання прихованого безробіття в науковій сфері; зниження міжнародного рейтингу вітчизняних наукових видань і тому подібне.

Напрями забезпечення економічної безпеки фармацевтичної галузі:

- виділення фармацевтичної складової, як самостійного блоку в економічній безпеці національного рівня, а також розгляд галузевих загроз економічної безпеки в аспекті національних загроз до якої відноситься фінансовий елемент, який включає в себе реімбурсацію фармацевтичної галузі. Реімбурсація – часткове відшкодування третьою стороною видатків на придбання населенням медичних препаратів, котрою, як правило, виступає державний фонд. А отже це є економічна загроза для фармацевтичної галузі, тому що держава не може повністю гарантувати компенсацію коштів що може призвести до економічної невизначеності як з боку фармацевтичної галуззі так і держави;

- стан фармацевтичної галузі, що відповідає вимогам економічної безпеки, повинен характеризуватися набором певних ключових ресурсних і

результуючих показників — індикаторів стабільності системи, за межами граничних значень, яких система втрачає можливості відтворення, а витрати на підтримку її в працездатному стані - зростають. Без значних фінансових витрат система стає економічно неефективною і втрачає здатність до самозбереження.

Сама ж економічна безпека фармацевтичної галузі має складну внутрішню структуру, у якій слід виділити три її найважливіші елементи:

1. економічна незалежність не носить абсолютного характеру тому, що міжнародний поділ праці робить національні економіки взаємозалежними один від одного. У цих умовах економічна незалежність означає можливість контролю над національними ресурсами, досягнення такого рівня виробництва, ефективності і якості продукції, який забезпечує її конкурентоспроможність і дозволяє на рівні брати участь у світовій торгівлі, коопераційних зв'язках і обміні науково-технічними досягненнями;

2. стабільність і стійкість економіки, що припускає захист власності в усіх її формах, створення надійних умов і гарантій для підприємницької активності, стримування факторів, здатних дестабілізувати ситуацію (боротьба із кримінальними структурами в економіці, недопущення серйозних розривів в розподілі доходів, які загрожують викликати соціальні потрясіння і т.п.);

3. здатність до саморозвитку й прогресу, що особливо важливо в світі, що динамічно розвивається.

Створення сприятливого клімату для інвестицій і інновацій, постійна модернізація фармацевтичного виробництва, підвищення професійного, освітнього й загальнокультурного рівня працівників стають необхідними й обов'язковими умовами стійкості й самозбереження не тільки фармацевтичної системи, але й національної економіки.

Висновки. Вивчення напрямів економічної безпеки фармацевтичної галузі свідчить про те, що фармацевтична галузь це складний механізм, який відіграє важливу роль як в національній економіці країни так і для суспільства в цілому. Для забезпечення економічної безпеки фармацевтичної галузі, важливо мати дієві механізми впливу на лікарське забезпечення населення за умов реформування галузі та збільшення виробництва вітчизняних препаратів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Абалкин Л.И. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение [Текст] // Вопросы экономики. – 2004. -№12. – С. 4-13.
2. Пастернак-Таранушенко Г.А. Економічна безпека держави. Статистика процесу забезпечення [Текст] / За ред. Проф. Б. Кравченка. – К.: Кондор, 2002. – 302 с.
3. Лицензирование в Европейском Союзе: фармацевтический сектор [Текст] / Ред.-сост. В.А. Усенко. – Киев: Морион ЛТД, 2004. – 242 с.
4. Мошкова Л.В. Фармацевтическая деятельность, нормативная база. [Текст] // АПТЕКА. – 2005. - № 8. - С. 7–13.
5. Андрианова. Г.А., Соболева. С.С. Анализ тенденций формирования регионального фарм. Рынка [Текст] // Фармация. МОСКВА: НМА, 2006.- №5. - С.39-

41.

6. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>